

Webinar 'Ruimte geven aan de stad van morgen': verslag vragen en antwoorden

23 februari 2022 – 19.30 uur

Tijdens de webinar konden de deelnemers vragen stellen via de Q&A-knop in Zoom. Na de presentatie werden alle vragen overlopen en beantwoord.

Wonen

- *Beste Mevr. De Ridder en Mr. Rapp, de laatste jaren zijn er enorm veel hoge woontorens de enige vorm van de stadsuitbreiding geweest, alsook appartementsverhogingen in rustige woonwijken. Zal dit zelfde type van stadsontwikkelingen blijven bestaan in de toekomst of gaan we daadwerkelijk naar een nieuwe echt leefbare woonstad met laagbouw zoals Antwerpen eertijds voor 2006 was?*

Met verhogingen of hoogbouw gaan we heel gericht om. We willen hoogbouw inzetten op strategische plekken zoals in de stationswijk, aan de ring- of singelranden en nieuwe wijken als Nieuw Zuid en het Eilandje. Op die strategische plekken kunnen we slim verdichten. Het is dus niet de bedoeling heel de stad vol met hoogbouw te zetten, of om in rustige districtskernen hoge woontorens te bouwen.

Afhankelijk van de bron mag de stad tegen 2030 zo'n 20.000 tot 40.000 nieuwe inwoners verwachten. Die nieuwe inwoners hebben woningen nodig. Ofwel bouw je de stad verder uit op het maaiveld (het 'gelijkvloers') waardoor er weinig ruimte overblijft voor groen, ofwel ga je op bepaalde plekken verstandig in de hoogte waardoor er meer ruimte overblijft voor openbaar domein dat kan vergroend worden met planten, bomen en struiken en met banken worden voorzien. Deze tweede optie levert betere huisvesting op.

- *De meest leefbare stad... voor wie? De voorbereidende woonstudie geeft aan dat 47% van de huurders na woonuitgaven niet voldoende over heeft om menswaardig van te leven... Is de mate waarin gezinnen een menswaardig bestaan kunnen opbouwen na het betalen van hun habitat onderwerp van een milieueffectenonderzoek?*
- *Quid sociale woningbouw, opbouw strategische grondreserves, is 'betaalbaar wonen' betaalbaar voor iedereen?*

Dit is een terechte bekommernis. Het bestuur wil hoog inzetten op een leefbare stad en op betaalbaar wonen. Betaalbaarheid wordt meegenomen in het onderzoek voor het SRA onder de bevoegdheid van schepenen De Ridder, maar wordt ook in concrete projecten onderzocht (onder bevoegdheid van schepenen Van Doesburg). Op het Eilandje wordt bijvoorbeeld geëxperimenteerd met het verwerven van opstal en het behoud van het grondaandeel bij de stad. De Fierensblokken zijn een ander voorbeeld van een alternatieve financiering die het mogelijk moet maken om jonge gezinnen een betaalbare woning aan te bieden.

- *Waarom focust het huidige (en wellicht ook het toekomstige) beleid vooral op prestigieuze en weerbare wijken als het over groenvoorziening gaat? De kwetsbare wijken worden nog steeds volgepropt met al of niet sociale bouwprojecten terwijl die wijken zoals bv Borgerhout*

al tot de meest dense gebieden van het land behoren. De focus op groeninplanting en het creëren van een “leefbare” omgeving in de drukste en overbelaste wijken verdient veel meer aandacht. Je kunt deze wijken niet blijven volproppen als ze al aan de grens van hun woonkwaliteit zitten.

Verspreid over de stad lopen verschillende initiatieven om groen in buurten te krijgen. Ter hoogte van Zurenborg, richting Singel, aan de oude stelplaats willen we werk maken van een Spoorpark. Waar nu de afsluiting van de oude tramstelplaats is, willen we het terrein open maken en groen creëren voor de buurt. Ook op de Kaaïen vergroenen we: ter hoogte van Nieuw Zuid komt een plukbos dat toegankelijk is voor iedereen. Op het Eilandje, traditioneel een volkse buurt maar heel versteende buurt, hebben we groen gebracht. In de Lageweg in Hoboken hebben we een vlonderpad geïnstalleerd om het groen toegankelijker te maken. In Stuivenberg wordt een toegankelijke groene tuin voor de buurt voorzien. De Wilgenstraat is een wijk met weinig groen. We willen de parking onder de grond brengen en boven de grond vergroenen. Dit zijn enkele voorbeelden van hoe we groen in de buurten binnen brengen. En niet enkel in de duurdere wijken, we proberen het overal te doen.

- *Nieuw Zuid en Eilandje zijn niet meteen kwetsbare wijken!*

Klopt, maar het zijn wel wijken die heel versteend zijn en extra groen kunnen gebruiken. We werken aan groenvoorziening in buurten over de hele stad. In meerdere wijken waar veel mensen op een beperkte oppervlakte samenleven is er vaak meer groen nodig.

- *Steeds meer verdichten, Mr. Van Reeth, is in Antwerpen het proces van de laatste decennia: we kunnen nu zeggen dat alle open plekken echt zijn volgebouwd (bijvoorbeeld in het eertijds 'open' Deurne). Hoe wordt verdere verdichting dan gerealiseerd? Gaat dat ten koste van de bestaande woonvormen?*
- *Wat zijn schattingen voor de impact op de prijs van een appartement in de binnenstad wanneer de woondichtheid groter wordt en de vraag naar appartementen in de binnenstad stijgt?*
- *In het studiebereik mis ik misschien de groei van de stad.*

We baseren ons voor de opmaak van het voorontwerp uiteraard op de beschikbare prognoses die de verdere ruimtebehoefte van de stad in kaart brengen, maar we moeten daar wel heel voorzichtig mee zijn. Prognoses die de economische ontwikkeling en de evolutie van tewerkstelling in kaart brengen zijn nauwelijks voorhanden. Ook toonden de prognoses van de bevolkingsevolutie in het recente verleden dat ze de groei systematisch onderschatten. Het is een moeilijke vraag die voortkomt uit een begrijpelijke gedachte, namelijk dat ‘het hier eigenlijk al vol genoeg is, en moeten we nog wel verder groeien?’ Steden die kiezen om niet verder te groeien op vlak van inwonersaantal, die zien het aantal inwoners rond de stad meer groeien en dat heeft voor een stad nadelige gevolgen. Het betekent dat buiten de stad open ruimte volgebouwd zal worden en er heel veel mobiliteit naar de stad zal komen. Daarom moeten we de nood van bijkomende ruimte voor inwoners verzoenen met de leefkwaliteit vandaag en in de toekomst.

- *Inzetten op collectief wonen kan veel ruimte besparen en is ook duurzamer.*
- *Vele nieuwe inwoners kunnen ook plaats vinden in de stad op plaatsen die helaas voor grote hotels voor superrijken worden voorbehouden!*

Mobiliteit

- *Gaat men vanuit leefbare stad ook inzetten op een autoluwe stad? Autoverkeer veroorzaakt stress, heeft impact op de gezondheid, luchtkwaliteit, lawaai, ...*

Uiteraard werken we aan een gezonde mobiliteit in de stad. Dat is de visie van het stadsbestuur en schepen Kennis. We proberen bezoekers aan te moedigen om de auto achter te laten aan de rand van de stad en over te stappen op andere vervoersmiddelen. Vandaar openen we de grote park and rides die stelselmatig verschijnen, zoals die op Linkeroever en in Merksem. We merken dat nog niet alle bezoekers deze mogelijkheden gebruiken, dat maakt het bijzonder druk in de stad. We moeten de ambitie zoveel mogelijk doortrekken. We kijken uit naar het nieuwe plan van De Lijn dat de verbindingen zal optimaliseren. Er wordt volop geïnvesteerd en samengewerkt met deelsystemen zoals steps en fietsen. We vinden de bereikbaarheid van de binnenstad voor bewoners met de wagen ook belangrijk. Het verhaal is niet eenzijdig. We werken met het district samen rond woonerven in de binnenstad, zodat we de straten in de oude binnenstad meer teruggeven aan fietsen en wandelaars, en de wagens waar mogelijk onder de grond brengen.

- *Hoe wordt betere ruimtelijke verbinding tussen stadsbewoner en Schelde verzoend met realisatie open sleuf aan het Steenplein? Aanzuig effect verkeer verslechtert oversteekbaarheid en toegankelijkheid van de Scheldeboord door barrièrewerking verkeer.*

Op deze vraag heeft de schepen tijdens de inleiding geantwoord dat het beleid hier nog een beslissing in moet nemen. Van zodra die er is zal er uiteraard gecommuniceerd worden.

- *Is het geen zwak uitgangspunt er vanuit te gaan dat de ring in 2040 niet overkapt zal zijn. Je gaat er nu al vanuit de doelstelling niet te halen?*
- *De 'overkapping van de Ring' zal maar erg beperkt worden ontwikkeld: hoe gaat men de onoverkomelijke barrière van de Ring tussen intramuros en extramuros echt kunnen verzachten?*

Het ontwerp bureau is er voorzichtig in, omdat de stad er zelf niet de rekening voor betaalt. De volledige overkapping van de ring is een doelstelling die we willen nastreven. De mate en tegen wanneer is een grote onzekerheid. We kunnen de toekomst niet voorspellen, we kunnen vandaag geen blauwdruk maken van hoe de stad er in 2040 zal uitzien. We proberen wél om de onzekerheden goed te kaderen en met de stad te anticiperen op de stappen die de volgende decennia gezet gaan worden. Hoe meer overkapping, hoe beter de aansluiting tussen beide gebieden. Ook als de overkapping minder gerealiseerd wordt, willen we ervoor zorgen dat de kwaliteitssprongen die we willen halen maximaal gerealiseerd worden. Het SRA schippert tussen zeer hoge ambities en ambities die niet altijd op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Als we nu de volledige overkapping zouden doen, dan blijft er budgettaire weinig over voor de rest van Vlaanderen. Volgens de schepen is er consensus tussen de verschillende partijen over de overkapping en de vooropgestelde budgetten hiervoor in de volgende bestuursperiodes. We zijn hoopvol dat we ook volgende budgettrondes nieuwe dingen kunnen doen en kunnen verder werken aan de 18 leefbaarheidsprojecten. We moeten nu aan de slag met wat we weten en met de budgetten die zijn uitgetrokken en we gaan ervan uit dat we nog verder kunnen gaan in volgende budgettrondes. We willen verbinden met nieuwe groennerven en parken, maar ook op het afbouwen van de ringzone langs de kanten met nieuwe stadsdelen binnen de stad. We zijn optimistisch, maar het zal niet onmiddellijk allemaal

kunnen. Er is vandaag consensus om alle energie en budgetten die we hebben voor de leefbaarheidsprojecten maximaal in te zetten op de verbinding tussen beide delen door middel van parken waar ze beiden buur van zijn. Hiervoor zullen we niet moeten wachten tot 2040 om successen te kunnen vertellen.

Klimaat, groen, landbouw

- *Ik vroeg mij af of er plannen zijn voor het realiseren van extra groen op bestaande hoogbouw. Ik bedoel hiermee zaken zoals een moestuin of groen terras op het dak waar bewoners samen kunnen komen*

We hebben al mooie voorbeelden gerealiseerd, zoals het PAKT. Het is belangrijk dat het toegankelijk gemaakt wordt. Het stadsbestuur denkt er aan ook de Bouwcode in die zin aan te passen maar hierover kan nog niet veel worden gezegd. Een mogelijke piste is om kwaliteitsvol groen te laten meetellen in een soort van groenbalans. We moeten ook kijken hoe we groen zoveel mogelijk toegankelijk kunnen maken in de binnengebieden, en dat kan ook perfect in de hoogte.

- *Typeert de term 'infrastructuurlandschap' voor de nieuwe ringstructuur voldoende het blauw-groene karakter als belangrijke nieuwe structuur van de veerkrachtige stad?*

Het maximaal mogelijke wordt hier uitgehaald oa. met studies De Grote Verbinding. We kunnen de 'infrastructuurlandschappen' niet over dezelfde kam scheren als de meer traditionele groene ruimte die de stad heeft. We kleven er daarom een andere term op, om duidelijk te maken dat we van de groene ruimte rondom infrastructuur andere kwaliteiten verwachten dan van de oude groene ruimtes. Het is wel degelijk de bedoeling om groene ruimte niet meer als restruimte te beschouwen, maar om alle onbebouwde ruimte op te nemen als onderdeel van de veerkrachtige stad. We staan daarmee aan het begin van een lang proces. De Grote Verbinding zet er nu de eerste stappen in en de komende decennia zal er nog heel veel rond worden verwezenlijkt.

- *Er werd gesproken over meer groen. Hoop wel dat men ook rekening houdt met maximum behoud van landbouw, dus niet landbouw omgooien naar parken, bossen en natuur. Het ging niet specifiek over stikstofproblematiek, maar voedselvoorziening en leefbare familiale bedrijven.*

We zijn aan het experimenteren met projecten in de Ringstad in één van de oude silo's, de Samga building, waar we naar stadslandbouw kijken. Het zal kleinschalig en lokaal zijn. Het PAKT doet het ook. Steeds meer mensen starten projecten op zoals samentuinen.

- *In het deel kennisgevingsnota's vind ik landbouw niet terug. Wordt hier geen rekening mee gehouden?*

Het staat niet expliciet in de kennisgevingsnota, maar door deze inspraak wordt het duidelijk dat hier wel vraag naar is. We bekijken of we dit explicieter kunnen meenemen.

- *Bij klimaat ook onderzoek naar de 'urban heat islands' ?*

Ja, Antwerpen heeft al een hittekaart. Het effect zou positief moeten zijn als er meer groen komt in het dichtbebouwde weefsel. Dat gaan we inderdaad onderzoeken. De stad is parallel aan het SRA ook

bezig met maatregelen rond het Klimaatplan (bevoegdheid schepen Meeuws). Ook bij de herziening van de Bouwcode komen die aandachtspunten terug. Hoe ga je om met water in de stad? Dat kan 2 richtingen uitgaan. We zetten sterk in op de retourbemalingen. Daarbij gaat het opgepompte grondwater in de nabijheid weer in de grond gebracht worden (bemalen is nodig bij een werf om de grond droog te maken om een kelder of garage te kunnen plaatsen). We willen het water niet allemaal terug in de riolering laten gaan. Mensen vinden dit terecht niet meer oké als ze dit zien bij werven. Vaak heeft het te maken met een historische vervuiling, bijvoorbeeld nu in de ruime zone (10-15 km) van de PFOS-vervuiling van 3M heeft de Vlaamse Milieuadministratie uit voorzichtigheidsprincipe gezegd dat al het water in de riolering moet. Hopelijk kan dit zo snel mogelijk na de metingen teruggedraaid worden. We willen ook kraantjes voorzien zodat mensen dit kunnen gebruiken om planten water te geven. We zetten sterk in op onthardingsingrepen op privédomein, dat komt ook terug in de nieuwe Bouwcode. Zijn er alternatieven voor ontharding? We onderzoeken bijvoorbeeld of de aanleg van een groendak en de infiltratie van regenwater in de ondergrond, evenwaardig is aan ontharden. Wat doen we met de kleur van gevels? Wat doen we met gevelbedekking? Er zijn veel maatregelen die parallel lopen met het SRA en vaak bij andere schepenen zitten. Bijvoorbeeld zullen we het regenwater dat opgepompt wordt bij Den Bell via pijpleidingen naar het stadspark trekken. Het zijn allemaal soms kleine stappen, maar als je er heel veel doet, dan verander je de waterhuishouding van de stad. Hetzelfde geldt voor het hittebeeld van individuele gebouwen.

Districten

- *Wordt Borsbeek hier ook in meegenomen, of is dit te vroeg?*

Dit is een terechte vraag, maar Borsbeek nu al opnemen is voorbarig. We moeten eerst zien wat er in 2024 wordt beslist. Het is de bedoeling om het structuurplan op te maken voor meer dan 20 jaar en daarbij alle districten op te nemen. Een uitbreiding met Borsbeek kan met een addendum aangevuld worden.

- *Wordt de leefbaarheid in de Noordrand even goed gemonitord en in de toekomst verbeterd als die van de kernstad? Geluids- en verkeers- en fijnstofoverlast zijn daar zeker ook een probleem en zullen met lopende projecten CPOV, CPECA, LPS, Nx, 2e spoortoegang PoA, spoorproject Oude Landen, alleen maar erger worden.*

Voor ieder project waar we mee aan de slag gaan, bij de ruimtelijke uitvoeringsplannen of masterplannen, wordt er uitgebreid gestudeerd, vaak met uitgebreide MER-studies over de effecten. Er wordt nagedacht over mobiliteit, omgeving, geluid, ... Het stadsbestuur is zich erg bewust van de nood aan milieuonderzoek en monitoring. Er is nu ook een nieuw stikstofkader, dat geeft ook duidelijkheid voor investeerders.

20e eeuwse gordel is heel verscheiden: geen eenheidsworst!

De schepen is hier helemaal mee akkoord. De districtskernen van Bezali of Ekeren kan je niet vergelijken met de oude binnenstad. Binnen het SRA zijn 7 deelzones over de hele stad afgebakend, net om rekening te houden met de verschillen tussen districten. De verschillende districten hebben een aparte dynamiek. We letten op met hoogbouw buiten de ringzone, het is niet de bedoeling om dit in de districtskernen te plaatsen.

- *20e Eeuwse gordel is één deelzone.*

We kijken apart naar wijken. Vlak aan de stationsbuurt ga je hier op een andere manier mee om dan verderaf van stationsbuurten. Waar veel verdichting is en nood is aan groen, proberen we groen in te brengen. Waar er al parken aanwezig zijn, gaan we misschien de randen afbouwen.

- *De parkrand in het noorden, omgeving Ekeren welke invulling zien jullie hiervoor? Ontwikkelen? Volbouwen? Of gaat groenzone hier de overhand halen?*

In Ekeren wordt voornamelijk ingezet op een strategische kernversterking in het centrum. In de omliggende wijken gaat de aandacht eerder uit naar voldoende basisvoorzieningen op wijkniveau. Voor het groen ligt de nadruk op het verder verbinden van het omliggende landschap, de parken en het kleinschaligere groen.

Andere vragen over het strategisch ruimteplan

- *Waar bevindt AG Vespa zich in deze ganse flow?*

AG Vespa is nauw betrokken bij dit proces. Zij nemen deel aan de verschillende overlegorganen die het proces mee begeleiden. Ook wordt informatie uitgewisseld over de stadsontwikkelingsprojecten die AG Vespa begeleidt.

- *Wat is verschil in doorwerking tussen het vroegere structuurplan en dit Ruimteplan in deze RUP's want het zou meer 'doelgericht' zijn werd vermeld?*
- *Als 1e pijler werd ook dit ruimtelijk instrumentarium (dus RUP's) vermeldt en dat deze moesten 'in lijn gebracht' met het in opmaak zijnde ruimteplan. Wat wil dit concreet zeggen ?*

Een Ruimteplan heeft net als het vroegere structuurplan ook RUP's als detailuitvoeringen ervan.

Wat zijn de concrete gevolgen van het SRA op bv. de woonprijzen? Hoogbouw? Dit zijn belangrijke aandachtspunten in de procedure van dit product. Het SRA geeft de langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Hoe gaan we van nu naar 2040? Antwoorden op vragen over woonprijzen worden de komende jaren onderzocht binnen het proces. Concrete antwoorden zullen de volgende jaren dichterbij komen in de vorm van beleidsnota's. Enkele belangrijke nota's zullen zijn: Hoe gaan we vergroenen? Waar gaan we vergroenen? Waar gaan we verdichten en waar blijven we af? Dit zal de volgende jaren in discussie komen te staan. Het langetermijnperspectief voor 2040 is niet vrijblijvend. Het zal kunnen dat we in de loop van de volgende jaren merken dat er nieuwe beleidsnota's nodig zijn, ten opzichte van de 2 die nu zijn overgedragen aan het team. We horen dat betaalbaar wonen hier veel aandacht krijgt. Dat is in de meeste middelgrote Europese steden een belangrijk thema. Dit zou best een beleidsnota kunnen zijn: hoe komt Antwerpen tot betaalbaar wonen in verschillende stadsdelen, in verschillende socio-economische structuren, hoe doet ze dat in de 20^e eeuwse gordel, hoe in Borgerhout? Het is niet 'one size fits all'. De stad is divers in verschillende deelgebieden. We zullen in de verschillende deelgebieden de juiste instrumenten moeten proberen ontwikkelen om naar de visie van het ruimtelijk structuurplan in 2040 te komen. Vandaag zijn we nog veel concrete antwoorden schuldig. Hoe doe je dit tov grondprijzen? Wat met speculatieprijzen? Hoe ga je om met sociale woningbouw? Wat tussen sociale woningbouw en vrije markt? We zijn ons bewust dat er nog een hele weg af te leggen is. We zijn er vandaag niet, we zullen er ook nog niet zijn over een jaar. Er moeten nog veel discussies gevoerd worden tussen experts en

met beleid om van de conceptnota van vandaag naar 2024 te gaan, een goedgekeurd beleidsplan ruimte dat tot 2040 zal moeten gelden.

Andere projecten

- *Wat zijn de plannen met Park Spoor Zuid? Gaat het over Park Dok Zuid?*

Er is nog geen nieuwe naam voor het park dat op de Gedempte Zuiderdokken komt: dit wordt een 'roepnaam', Vlaamse en Waalse kaai worden behouden als straatnaam. Het stadsbestuur zal samen met de districtsburgemeester een aantal suggesties voorstellen, waarover een stemming wordt georganiseerd voor de Antwerpenaars. Het gekozen voorstel wordt daarna aan de straatnamencommissie voorgelegd.

- *Het gaat over het park tussen Nieuw Zuid en de Ring.*

Het team Ringpark Zuid is hiermee bezig. We verwachten op korte termijn een goedkeuring van het voorontwerp. We verwachten het dit voorjaar en zullen er vanuit de Grote Verbinding over communiceren.

- *Wat zijn de eventuele plannen met park Spoor Oost? Blijft de desolate vlakte zo?*

Hier kunnen we nog geen antwoord op geven. In een verre toekomst hebben we plannen om te ontwikkelen en een nieuw stadsdeel te bouwen met aandacht voor bedrijvigheid, wonen en groen. De Sinksenfoor kan nog zeker enkele jaren op die locatie blijven. Er is nog niet beslist of de Sinksenfoor opnieuw zal verhuizen.

- *Wij maken ons met verschillende buurtbewoners zorgen over de herinrichting van het binnenplein van Den Bell. Op dit moment wordt dat plein veel gebruikt door jongeren uit de buurt. Zij voetballen, basketten daar en sporten veel. Zal het vergroenen en verblauwen daar die ruimte voor de jongeren niet teveel beperken?*

De herinrichting van het binnenplein van den Bell volgt een apart proces. Je kan hier meer informatie vinden: <https://www.antwerpenmorgen.be/nl/projecten/klim-verduurzamen-den-bell/over> Op deze pagina kan je inschrijven voor de online nieuwsbrief en mee het project vormgeven.